

ΘΕΜΑ Α1

Α_Μακεδονική Επιτροπή : Τον Ιανουάριο του 1878 ιδρύθηκε στην Αθήνα η Μακεδονική Επιτροπή, με σκοπό την οργάνωση επανάστασης στη Μακεδονία. Οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Νέας Πέλλας, και άλλοι της Εύβοιας, ανταποκρίθηκαν στις προσπάθειες της Επιτροπής να συγκεντρώσει στρατιωτική δύναμη. Η επανάσταση ξέσπασε στον Όλυμπο, στα Πιέρια και στη Χαλκιδική και έληξε με ανακωχή μεταξύ των Ελλήνων επαναστατών και των Τούρκων.

Β_Συμφωνία Μουρνιών Κυδωνίας: Συμφωνία που υπογράφηκε από τον Ελευθέριο Βενιζέλο ως εκπρόσωπο των επαναστατών του Θερίσου στις 2 Νοεμβρίου 1905 στο μοναστήρι των Μουρνιών Κυδωνίας. Με τη συμφωνία αυτή τερματίστηκε επίσημα η επανάσταση του Θερίσου, εξασφαλίστηκε γενική αμνηστία και οι Μεγάλες Δυνάμεις δεσμεύτηκαν να επεξεργαστούν ένα χάρτη νέων παραχωρήσεων στον κρητικό λαό, αρνούμενες πάντως να επιτρέψουν την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

Γ_Σκωρίες: Τα υλικά που είχαν συσσωρευτεί στο Λαύριο στη διάρκεια αιώνων εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα. Η πιο γνωστή περιοχή μεταλλευτικής δραστηριότητας υπήρξε, όπως και στην αρχαιότητα, το Λαύριο. Το 1866 άρχισε εκεί τις εργασίες της μία γαλλο-ιταλική εταιρεία (Σερπιέρι-Ρου) με στόχο την εξαγωγή μεταλλεύματος όχι μόνο από τα υπόγεια κοιτάσματα αλλά και από τις «σκωρίες». Η τεχνολογία της εποχής επέτρεπε την απόσπαση μεταλλεύματος από αυτά τα κατάλοιπα. Η εξόρυξη αργύρου και μολύβδου γνώρισε σημαντική άνθηση και πρόσθεσε στις ελληνικές εξαγωγές προϊόντα αξίας πολλών εκατομμυρίων δραχμών.

ΘΕΜΑ Α2

α. Λ

β. Λ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Σ

Θέμα Β1

Σχολικό βιβλίο, σελ. 52.

Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939), παρά το κόστος της μικρασιατικής συμφοράς, είχε αποκτήσει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν τη θετική οικονομική της πορεία. Σε αντίθεση με πολλά γειτονικά της κράτη είχε ομογενοποιηθεί εθνικά, καθώς οι μειονότητες αντιπροσώπευαν πλέον λιγότερο του 7% του συνολικού πληθυσμού. Είχε ολοκληρώσει την αγροτική της μεταρρύθμιση και είχε προωθήσει την αστικοποίηση της: το 1/3 του πληθυσμού ζούσε πλέον σε μεγάλα αστικά κέντρα. Ταυτόχρονα, κάτω από το βάρος των πιέσεων είχε βελτιώσει τις υποδομές της και είχε υιοθετήσει αναπτυξιακές πολιτικές. Με λίγα λόγια είχε λύσει πολλά από τα προβλήματα που εξακολούθησαν για πολύ καιρό να ταλανίζουν τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη. Τέλος, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε στα θετικά τη συγκέντρωση των Ελλήνων στο πλαίσιο του εθνικού τους κράτους και την εξάλειψη του ελληνικού κοσμοπολιτισμού που συχνά υπήρξε αιτία για να αντιμετωπίζεται η Ελλάδα ως δευτερεύον πεδίο ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων. Η ανάπτυξη της Ελλάδας ενδιέφερε πλέον όλους τους Έλληνες.

Επιπλέον, οι πρόσφυγες είχαν φέρει μαζί τους τις γνώσεις, τον πολιτισμό τους και μια ισχυρή διάθεση για εργασία. Πέρα από τις επιτυχείς ή ανεπιτυχείς προσπάθειες των αρχών για αποκατάσταση των ξεριζωμένων, θεμέλιο της όλης προσπάθειας ήταν η διάθεση των ανθρώπων να εργαστούν σκληρά για να ξαναδημιουργήσουν αυτά που έχασαν μέσα στην καταστροφή.

B.2

Σχολικό βιβλίο, τελευταία παράγραφος, σελ. 217

Για την επίσημη έναρξη της νέας περιόδου της πολιτικής ζωής στην Κρήτη, μετά την ομόφωνη έγκριση του πρώτου ψηφίσματος της ένωσης και την έκδοση επίσημου ψηφίσματος από την Κρητική κυβέρνηση (24 Σεπτεμβρίου 1908) σχηματίστηκε προσωρινή διακομματική Κυβέρνηση. Η Ελληνική Κυβέρνηση, για να μην προκαλέσει διεθνείς περιπλοκές με την αντίδραση της Τουρκίας, απέφυγε να αναγνωρίσει επίσημα την ένωση και περιορίστηκε σε παρασκηνακές οδηγίες στη νέα Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης.

Σχολικό βιβλίο, πρώτη παράγραφος, σελ. 218

Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες της Τουρκίας, οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν αντέδρασαν δυναμικά και φάνηκαν να αποδέχονται σιωπηρά τις νέες εξελίξεις. Δεν προχώρησαν όμως σε καμιά επίσημη αναίρεση του πολιτικού καθεστώτος, όπως το είχαν υπογράψει το 1898. Όταν όμως υψώθηκε στο φρούριο του Φιρκά η ελληνική σημαία, οι Μ. Δυνάμεις απαίτησαν αμέσως την υποστολή της. Η Κυβέρνηση της Κρήτης δεν υπάκουσε και παραιτήθηκε. Και καθώς δεν βρέθηκε Κρητικός να υποστείλει την ελληνική σημαία, οι Μ. Δυνάμεις αποβίβασαν στρατιωτικό άγημα, το οποίο απέκοψε τον ιστό της.

ΘΕΜΑ Γ1

A. (προαιρετική εισαγωγή) Στις 24 Ιουλίου 1923, στον απόηχο της Μικρασιατικής Καταστροφής, υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923, είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική Σύμβαση, η οποία ρύθμιζε την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, η οποία ήταν τομή στις ελληνοτουρκικές σχέσεις των επόμενων χρόνων.

Μετά την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής πληθυσμών και της Συνθήκης ειρήνης της Λοζάνης, οι σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία δοκιμάζονταν κατά διαστήματα από εντάσεις.

Ύστερα από διαπραγματεύσεις, τον Ιούνιο του 1925 υπογράφηκε η **Σύμβαση της Άγκυρας (γνωστή και ως Συμφωνία Εξηντάρη – Χαμδή Βέη)** και το Δεκέμβριο του 1926 η **Συμφωνία των Αθηνών**. Βασικοί πρωταγωνιστές της Συμφωνίας των Αθηνών ήταν ο υπουργός εξωτερικών της Ελλάδας, Περικλής Αργυρόπουλος και ο Τούρκος αντιπρόσωπος στην Μικτή Επιτροπή (Ιδρύθηκε Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης , με έδρα την Κωνσταντινούπολη), Σουκρής Σαράτσογλου. Η εν λόγω συμφωνία προέβλεπε την εξαγορά των μη ανταλλάξιμων αγροτεμαχίων και ακινήτων από την Ελλάδα και την Τουρκία. Από την εξαγορά εξαιρέθηκαν τόσο τα κτήματα των μουσουλμάνων της δυτικής Θράκης όσο και των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης. Προβλεπόταν, επίσης, ότι τα δύο κράτη θα εξαγόραζαν κτήματα ίσης συνολικής αξίας, αφού πρώτα είχαν απαλλαγεί από οποιοδήποτε περιορισμό προκειμένου να δοθούν στους ιδιοκτήτες τους.

Συμπερασματικά, τόσο η Σύμβαση της Άγκυρας όσο και η Συμφωνία των Αθηνών ρύθμιζαν τα επίμαχα θέματα, όμως δεν εφαρμόστηκαν ποτέ.

Τον Αύγουστο του 1928 το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές και σχεδόν αμέσως η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. Ο Ελ. Βενιζέλος επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ των δύο χωρών. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η έντονα αρνητική στάση των προσφύγων.

Β. Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η **Συμφωνία της Άγκυρας** που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Τα κυριότερα σημεία του ήταν:

- Ρύθμισε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων».
- Όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα.
- Προέβλεπε αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Η συμφωνία της Άγκυρας ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με δύο ακόμα διακρατικές συμφωνίες.

Αρχικά, το «**Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας**» που απαγόρευε τη συμμετοχή σε πολιτικό ή οικονομικό συνασπισμό που θα στρεφόταν είτε κατά της Ελλάδας είτε κατά της Τουρκίας.

Επίσης κυρώθηκε «**Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών**». Με βάση αυτό η ελληνική και τουρκική κυβέρνηση ήταν αναγκασμένες να προβαίνουν σε έγκαιρη ενημέρωση η μία της άλλης πριν την παραγγελία κάθε ναυτικής μονάδας προκειμένου να προληφθεί ο ανταγωνισμός «δια φιλικής ανταλλαγής απόψεων» όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στο δευτερογενές παράθεμα του Σβολόπουλου

Τέλος η συμφωνία της Άγκυρας ολοκληρώθηκε με τη **Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας**, η οποία περιλάμβανε προξενική σύμβαση και σύμβαση εγκατάστασης. Με Σύμβαση αυτή δόθηκε η

δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους.

ΘΕΜΑ Δ1

ΥΠΟΕΡΩΤΗΜΑ Α.

Όσο οι Έλληνες ήταν υπόδουλοι, σε γενικές γραμμές τηρούσαν κοινή στάση απέναντι στον κατακτητή. Όταν άρχισε η εκδίωξη των Τούρκων, άρχισαν οι συγκρούσεις μεταξύ των μέχρι τότε ομονοούντων. Το βασικότερο ζήτημα αφορούσε το ποιος και πώς θα διαχειριζόταν την εξουσία. Μια σειρά γεγονότων, που σχετίζονται με τη διαμόρφωση διαφορετικών απόψεων για το ζήτημα αυτό, οδήγησαν σ' ένα προστάδιο διαμόρφωσης των πρώτων πολιτικών κομμάτων. Τα γεγονότα αυτά συνδέονται με την κάθοδο του Δημητρίου Υψηλάντη στην επαναστατημένη Πελοπόννησο, ως πληρεξουσίου του αδελφού του Αλεξάνδρου, Γενικού Επιτρόπου της Φιλικής Εταιρείας, με σκοπό την ανάληψη της ηγεσίας της Επανάστασης. Όταν ο Δημ. Υψηλάντης έφτασε στην Ύδρα, οι Πελοποννήσιοι είχαν ήδη ορίσει από μόνοι τους κυβερνητικά όργανα τοπικής εμβέλειας. Ο Υψηλάντης θέλησε να επιβάλει ένα δικό του «Γενικό Οργανισμό της Πελοποννήσου», που θα του επέτρεπε να συγκεντρώσει τη στρατιωτική και πολιτική εξουσία στα χέρια του. **Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνονται από το κείμενο Α που, που αποτελεί δευτερογενής πηγή. Πιο αναλυτικά αναφέρει ότι ο Υψηλάντης οραματιζόταν ήδη ένα ελληνικό κράτος που θα περιλάμβανε όλα τα απελευθερωμένα εδάφη και θα κυβερνιόταν από ένα κεντρικό κοινοβούλιο με πολύ ευρείες εξουσίες. Στην απαίτησή του να συγκεντρώσει την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία κατά μεγάλο μέρος και για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα στα χέρια του και να στηριχτεί κυρίως στο αστικό στοιχείο προέβησαν σκληροτράχηλη αντίσταση οι γαιοκτήμονες, που απαιτούσαν να είναι ένα αυτοδιοικούμενο συλλογικό όργανο ίσων. [...] Ένα εθνικό κοινοβούλιο ή μια κεντρική κυβέρνηση δεν προβλεπόταν στο σχέδιό τους.** Οι πρόκριτοι δεν το αποδέχθηκαν και με δυσκολία αποσοβήθηκε η σύρραξη. Η αντίθεση μεταξύ των δύο πλευρών δεν είχε ως αντικείμενο μόνο το ποιος θα κατείχε πραγματικά την εξουσία, αλλά αφορούσε και τη δομή του υπό ίδρυση κρατικού οργανισμού. **Το κείμενο Α τεκμηριώνει την παραπάνω στάση των προκρίτων. Συγκεκριμένα, επισυνάπτει το γεγονός ότι οι πρόκριτοι σε σχέση με τη διάταξη των αξιωμάτων και τη θεσμική οργάνωση δεν έβλεπαν πέρα από τον ορίζοντα της πελοποννησιακής αυτοδιοίκησης.** Ο Υψηλάντης πρότεινε τη δημιουργία συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης, ώστε να εξασφαλιστούν οι οικονομικοί πόροι για τη συνέχιση του αγώνα και η πειθαρχία στο στράτευμα. Θεωρούσε ότι οι τοπικιστικές τάσεις αποτελούσαν εμπόδιο για την οργάνωση του Αγώνα. **Το δευτερογενές κείμενο Β ισχυροποιεί τα παραπάνω γεγονότα λέγοντας ότι σκοπός του Υψηλάντη δεν ήταν να εξουδετερώσει τη δύναμη των προκρίτων. Εκείνο που τον ενδιέφερε ήταν να δημιουργηθεί συγκεντρωτική διοικητική οργάνωση, κρατικά έσοδα, στρατόπεδα με κανονική τροφοδοσία και στοιχειώδη πειθαρχία και σώματα τακτικού στρατού, χωρίς τα οποία πίστευε πως δεν θα πετύχαινε η**

Επανάσταση· γι' αυτό και ήλθε σε σύγκρουση με τους προκρίτους. Είχε διαπιστώσει ότι οι μικροί ιδιωτικοί στρατοί που υπήρχαν δεν επέτρεπαν την κατάστροψη πολεμικού σχεδίου σε παμπελοποννησιακή κλίμακα, καθώς η δράση τους περιοριζόταν σχεδόν πάντα μέσα στα όρια της επαρχίας. Είχε ακόμα αντιληφθεί ότι το αποτέλεσμα μιας τέτοιας καταστάσεως θα ήταν να βασιλεύει η πολυαρχία, η αυθαιρεσία και ο τοπικισμός, και την πραγματική δύναμη να την έχουν οι πρόκριτοι και οι καπεταναίοι που θα γίνονταν ισχυροί με τα λάφυρα και τα πυρομαχικά, τα οποία θα αποκόμιζαν από τις νίκες εναντίον των Τούρκων, θα μπορούσαν να εισπράττουν οι ίδιοι φόρους, να μισθοδοτούν τα σώματά τους και να προσλαμβάνουν μικροκαπεταναίους. Οι πρόκριτοι, έχοντας διαφορετικές επιδιώξεις, ήθελαν να είναι όλοι υπεύθυνοι για όλα. Συγκροτήθηκαν λοιπόν οι πρώτες παρατάξεις.

ΥΠΟΕΡΩΤΗΜΑ Β

*Το δευτερογενές Γ αναφέρει ότι πως η Α' Εθνοσυνέλευση έδειξε για πρώτη φορά τους διαχωρισμούς που υπήρχαν μεταξύ των εξεγερμένων. Οι προεστοί της Πελοποννήσου, των νησιών, οι αρχιερείς και οι εκπρόσωποι της δυτικής και ανατολικής Στερεάς συνασπίσθηκαν εναντίον των στρατιωτικών αρχηγών που θα μπορούσαν να αμφισβητήσουν την εξουσία τους. [...]. Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου, το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α' Εθνοσυνέλευση, έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιαπολυταρχικό χαρακτήρα του και τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας. **Επιπλέον το τρίτο παράθεμα προσθέτει τα ακόλουθα στοιχεία. Αναλυτικότερα, το Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος που ψηφίστηκε προέβλεπε την αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση και τη διάκριση των εξουσιών και συγκρότησε την Πολιτική Διοίκηση, που αποτελούνταν από δύο σώματα, το Βουλευτικό και το Εκτελεστικό, με ετήσια θητεία. [...]***

Ο Δ. Υψηλάντης εκλέχθηκε πρόεδρος του Βουλευτικού και στην πραγματικότητα υποβαθμιζόταν πολιτικά. Ο παραγκωνισμός της Φιλικής Εταιρείας ήταν πλήρης και αυτό φάνηκε όχι μόνο από το γεγονός ότι πουθενά δεν μνημονευόταν το όνομά της, αλλά και από την υιοθέτηση από την Εθνική Συνέλευση ως συμβόλου της Αθηνάς, αντί του Φοίνικα, που ήταν το σήμα της Φιλικής Εταιρείας. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης, έχοντας εξασφαλίσει για τον κύκλο του και για τους προκρίτους την εξουσία, ενώ αγνοήθηκαν ο Κολοκοτρώνης και ο Υψηλάντης. Έτσι δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις μεταξύ στρατιωτικών και προκρίτων.

Επιμέλεια:

Στερνάκας Δημήτρης, Αθανασάκη Ανθή, Σάββα Μαρία, Μάνου Ειρήνη, Αντωνόπουλος Γεώργιος, Γκελτής Θεοδόσης, Βάρσος Χρόνης, Γεωργέλης Βασίλης, Αινίτου Ελένη, Πολυστηριάδη Ελένη

και τα κέντρα ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ: Πειραιάς, Κερατσίνι Ταμπούρια, Διαδικτυακό, Μοσχάτο, Νέος Κόσμος, Περιστέρι Νέα Ζωή, Ραφήνα, Λαμία, Καβάλα, Ηράκλειο Κρήτης, Δάφνη

Φροντιστήρια ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ